

Avtal mellan Sverige och Norge om vitaliserat näringslivssamarbete

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag (prop. 2003/04:139) om att regeringen skall bemyndigas dels att ta emot de medel som överläts av stiftelsen Svensk-Norsk Industrifond, dels att använda dessa medel i enlighet med ett träffat avtal mellan Sveriges och Norges regeringar. Det är, enligt utskottet, önskvärt att det svensk-norska näringslivssamarbete som har bedrivits inom ramen för Svensk-Norsk Industrifond kan föras vidare i nya former som är bättre anpassade till de behov som för närvarande föreligger. De medel som tidigare har anvisats på statsbudgeten i syfte att främja samarbete mellan Sverige och Norge bör även framöver användas för detta ändamål. Utskottet menar vidare att utformningen och organiseringen av den framtida verksamheten som den kommer till uttryck i det aktuella avtalet förefaller ändamålsenlig.

I en reservation (kd) avvisas regeringens förslag. Reservanten anser dock att Svensk-Norsk Industrifond skall avvecklas men att det belopp som den svenska staten erhåller vid avvecklingen skall användas till att generellt öka de statliga insatserna på riskkapitalområdet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Propositionen.....	5
Bakgrund	5
Regeringens överväganden och förslag	7
Motionen	7
Vissa kompletterande uppgifter.....	8
Utskottets ställningstagande	9
Reservation (kd)	10
Särskilt yttrande (m, fp, mp).....	12
Förteckning över behandlade förslag.....	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Näringslivssamarbete med Norge

- a) Riksdagen godkänner avtalet mellan Sveriges regering och Norges regering om ändring av protokoll om upprättande av en fond för svensk-norskt industriellt samarbete. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:139 punkt 1.
- b) Riksdagen bemyndigar regeringen att på det sätt som beskrivs i propositionen ta emot de medel som erhålls från Stiftelsen Fonden för svensk-norskt industriellt samarbete och att använda dessa medel i enlighet med ovan nämnda avtal. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:139 punkt 2.
- c) Riksdagen avslår motion 2003/04:N20 yrkandena 1–3.

Reservation (kd)

Stockholm den 12 oktober 2004

På näringsutskottets vägnar

Marie Granlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Marie Granlund (s), Ingegerd Saarinen (mp), Sylvia Lindgren (s), Berit Högman (s), Mikael Oscarsson (kd), Lennart Beijer (v), Karl Gustav Abramsson (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Yvonne Ångström (fp), Åsa Torstensson (c), Anne Ludvigsson (s), Anne-Marie Pålsson (m), Lars Johansson (s), Reynoldh Furustrand (s), Krister Hammarbergh (m), Nyamko Sabuni (fp) och Anders Sjölund (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2003/04:139 om avtal mellan Sverige och Norge om vitaliserat näringslivssamarbete,

dels en motion som har väckts med anledning av propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner avtalet mellan Sveriges och Norges regeringar om ändring av protokoll om upprättande av en fond för svensk-norskt industriellt samarbete. Vidare föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen dels att ta emot de medel som överläts av Stiftelsen Fonden för svensk-norskt industriellt samarbete (Svensk-Norsk Industrifond), dels att använda dessa medel i enlighet med avtalet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna det aktuella avtalet mellan Sveriges och Norges regeringar och bemyndiga regeringen att ta emot de medel som överläts av Svensk-Norsk Industrifond och använda dem för fortsatt svensk-norskt näringslivssamarbete. Jämför reservation (kd).

Propositionen

Bakgrund

Svensk-Norsk Industrifond inrättades år 1981 genom ett avtal mellan de svenska och norska regeringarna om ekonomiskt samarbete, särskilt på industri- och energiområdena m.m. (prop. 1980/81:189, bet. NU 1980/81:65). Till avtalet var kopplat tre protokoll – om upprättande av en fond för svenskt-norskt industriellt samarbete, om långsiktiga leveranser av råolja och oljeprodukter från Norge till Sverige och om optionsrätt till långsiktiga leveranser av elektrisk kraft från Sverige till Norge. Enligt överenskommelsen gäller samarbetsavtalet i 20 år och kan därefter sägas upp med tre års varsel. De viktigaste villkoren för det industriella samarbetet är enligt det förstnämnda protokollet följande: att fonden skall vara en stiftelse vars styrelse har sitt säte i Stockholm, att fonden skall främja svenskt-norskt industriellt samarbete genom stöd till tekniskt och marknadsmässigt utvecklingssamarbete mellan svenska och norska företag och att stiftelsens tillgångar skall fördelas mellan parterna i samma proportion som stiftarnas kapitaltillskott i det fall stiftelsen upplöses. Till propositionen var därutöver fogat dels villkor för lån genom fonden, dels stadgar för fonden. Vidare bemyndigades fonden i lagen (1981:600) om beslutanderätt för stiftelse som har bildats för att främja svenskt-norskt industriellt samarbete att inom sitt verksamhetsområde pröva frågor om stöd.

Svenska staten har tillskjutit 200 miljoner svenska kronor och norska staten 50 miljoner svenska kronor som stiftelsekapital. Stiftelsens ändamål är att delta med finansiering för att främja industriellt utvecklingssamarbete mellan svenska och norska företag, som innefattar ett ur kommersiell eller teknisk synvinkel högt risktagande och som på relativt kort sikt bedöms kunna ge företagsekonomisk lönsamhet. Fonden har arbetat med finansiering av produkt- och marknadsutveckling genom lån eller royaltyavtal, finansiering av förstudier, sökning av samarbetspartner, rådgivning samt engagemang i företag med egenkapital.

Fonden inkom till de två regeringarna år 1993 med en ansökan om ett tillskott av nytt kapital om 250 miljoner svenska kronor mot bakgrund av att

fondens ledning bedömde att det disponibla kapitalet var alltför begränsat för att verksamheten skulle kunna bedrivas effektivt. Riksdagen beslöt våren 1996, på regeringens förslag, att bemyndiga regeringen att utfärda en kreditgaranti för fonden, vilken skulle möjliggöra för fonden att vid behov kunna ta upp lån på marknaden för att kunna fullgöra sina förpliktelser (prop. 1995/96:195, bet. 1995/96:NU18). Garantin skulle uppgå till högst 20 miljoner kronor och skulle gälla under förutsättning att norska staten ställde ut en garanti eller gav ett direkt kapitaltillskott om 80 miljoner svenska kronor. Det norska stortinget fattade motsvarande beslut vid ungefär samma tidpunkt. Någon kreditgaranti utfärdades dock inte av regeringarna. Riksdagen återkallade hösten 2003, på regeringens förslag, bemyndigandet (prop. 2003/04:1 utg.omr. 24, bet. 2003/04:NU1).

Under år 2000 hade fonden i form av lån, aktiekapitaltillskott m.m. placerat en så stor andel av sitt kapital i affärsprojekt att fortsatt aktivitet skulle kräva kapitaltillskott till fonden. Mot denna bakgrund gav det norska Närings- och handelsdepartementet och det svenska Näringsdepartementet hösten 2000 konsultföretaget KPMG Bohlins AB i uppdrag att utvärdera fondens verksamhet. Utvärderingen redovisades i rapporten *Evaluering av Svensk-Norsk Industrifond som instrument för å fremme industrielt samarbeide mellom Norge og Sverige* (Mai 2001). KPMG bedömde att fondens resurser var otillräckliga för att kunna bedriva finansieringsprojekt med riskkapital och lån av affärsprojekt. Ett betydande finansiellt resurstillskott till fondens fria kapital erfordrades enligt KPMG för att en sådan verksamhet skulle ge effekt. Frågan om hur det svensk-norska näringslivssamarbetet skulle kunna främjas på ett effektivare sätt behandlades vid ett möte i Stockholm i december 2002 mellan den svenska näringsministern Leif Pagrotsky och den norska närings- och handelsministern Ansgar Gabrielsen. Ministrarna ansåg det angeläget att försöka styra över fondens resurser till bl.a. företagsutvecklande insatser och stimulans av näringslivssamarbetet i ett svensk-norskt perspektiv och beslöt att det skulle uppdras åt en gemensam svensk-norsk arbetsgrupp att närmare analysera förutsättningarna för en projektverksamhet knuten till respektive lands näringslivsmyndighet. Gruppen, som bestod av representanter för de båda ländernas närings- och utrikesdepartement och näringslivsmyndigheter samt fonden, redovisade sina slutsatser i rapporten *Ett vitaliserat svenskt-norskt näringslivssamarbete* (2004-04-16).

Frågan om ett nytt avtal om näringslivssamarbete är av sådan karaktär att regeringen inte ansett att det förelegat behov av att inhämta yttranden och upplysningar från ytterligare myndigheter, sammanslutningar och enskilda.

Under år 2002 kom Svensk-Norsk Industrifonds ledning till slutsatsen att dess kvarvarande kapital skulle kunna främja näringslivsutvecklingen i de båda länderna på ett effektivare sätt om insatserna fick en mer allmän främjandekaraktär. En sådan verksamhet bedömdes av fondens ledning kunna bedrivas bäst gemensamt av de båda länderna i en ny organisationsform. I juni 2003 anhöll fondens styrelse hos Länsstyrelsen i Stockholms län om ett godkännande av fondens beslut att överlåta samtliga sina tillgångar till den

svenska staten respektive den norska staten. Den svenska staten skulle erhålla 80 % av tillgångarnas värde och den norska staten 20 % utan annat vederlag än att den svenska staten respektive den norska staten övertar ansvaret för stiftelsens skulder. Länsstyrelsen meddelade i augusti 2003 att det inte förelåg något hinder för verkställande av fondens beslut. I brev till näringsdepartementen i Norge och Sverige i oktober 2003 informerade fondens styrelse om sitt beslut att avveckla stiftelsen genom att överlåta sina tillgångar till den svenska staten och den norska staten och att överlåtelsen sker med hänvisning till fondens ändamålsparagraf samt att fonden önskar att de berörda medlen skall användas gemensamt för att främja näringslivsutvecklingen i Sverige och Norge. Fondens totala tillgångar värderades i april 2004 uppgå till 55–60 miljoner svenska kronor.

Regeringens överväganden och förslag

Regeringen anser att det är angeläget att ett svensk-norskt näringslivssamarbete förs vidare i nya former som är bättre anpassade till de nuvarande behoven. De medel som Svensk-Norsk Industrifond avser att överlämna till Sveriges och Norges regeringar för främjande av ett svensk-norskt näringslivssamarbete bör därför användas i enlighet med det avtal som undertecknats av de båda ländernas regeringar i maj 2004. Det nya programmet skall ha till ändamål att vitalisera de svenska och norska näringslivet genom att dels främja etableringen av samarbetsprojekt mellan svenska och norska små och medelstora företag, dels främja handelsutbytet mellan länderna. En del av medlen bör avse projekt som stimulerar näringslivsutvecklingen i gränsregionerna, särskilt i områden med svag företagstillväxt.

Enligt regeringen bör fonden betala ut den svenska statens andel av fonden, ca 45 miljoner kronor, direkt till den statliga myndighet – Verket för näringslivsutveckling (Nutek) – som under minst de fem kommande åren skall svara för genomförandet av avtalet.

Motionen

I motion 2003/04:N20 (kd) föreslås att propositionen skall avslås både vad avser regeringens förslag om att tillträda det aktuella avtalet mellan Sverige och Norge och om att regeringen skall bemyndigas att på det sätt som beskrivs i propositionen använda de medel som erhålls från Svensk-Norsk Industrifond. Vidare begärs ett tillkännagivande av riksdagen om hur de medel som svenska staten erhåller från Svensk-Norsk Industrifond skall användas.

Motionärerna menar att kontakten mellan Sverige och Norge har tjänat båda länderna väl och anser att det finns anledning att bejaka allt utbyte som sker mellan länderna. Däremot ställer de sig avvisande till att ingå ett avtal med den norska staten, i vilket det beskrivs hur samarbetsprojekt och handelsutbyte mellan små och medelstora företag skall stimuleras i gränsregionerna till Norge. Ett antal utvärderingar, inte minst på regionalpolitikens om-

råde, visar att medel som kringgärdas av många begränsningar – geografiska, branschmässiga osv. – gör ringa nytta, anför motionärerna. De anser därför att fonden skall avvecklas och att de medel som svenska staten erhåller vid avvecklingen skall användas till gagn för svensk näringslivsutveckling. Bristen på riskvilligt kapital är i hela landet oroväckande stor, säger motionärerna och föreslår att de medel som överförs från fonden skall användas till att öka de statliga insatserna på detta område.

Vissa kompletterande uppgifter

Enligt uppgift från Näringsdepartementet kan de två förslagen i motionen om att riksdagen dels skall avslå regeringens förslag i propositionen, dels skall uttala sig för att de aktuella medlen i stället skall användas för att öka de statliga insatserna på området för tillhandahållande av riskvilligt kapital vara svåra att förena. Upplösningen av stiftelsen och överlämnandet av de aktuella medlen till den svenska staten respektive den norska staten har nämligen skett med den förutsättningen att avtalet skall antas. I annat fall skulle fonden inte ha valt att hos Länsstyrelsen i Stockholms län ansöka om upplösning av fonden.

När det gäller vilken typ av insatser som kan bli aktuella inom det föreslagna programmet sägs från Näringsdepartementet att de ansvariga myndigheterna skall kunna anpassa insatserna relativt fritt i samråd med näringslivet och andra aktörer i de två länderna inom ramen för att insatserna skall bidra till näringslivsutvecklingen i de båda länderna, komplettera de nationella insatserna och främja svensk-norskt näringslivssamarbete. Exempel på insatser som nämnts i kontakter med näringslivet är följande:

- tillhandahållande av lättillgänglig information om svenskt och norskt näringsliv, anpassad till de små och medelstora företagens behov,
- skapande av nätverk mellan svenska och norska FoU-aktörer, universitet, högskolor och andra aktörer för att stärka svensk-norskt FoU-samarbete inom olika områden,
- identifikation av kompletterande områden för näringslivssamarbete,
- identifikation av områden där svensk-norsk samverkan kan stärka ländernas exportmöjligheter avseende tredje land,
- utveckling av koncept för gränsöverskridande upplevelseindustri, särskilt i glesbygd i gränsregionen där miljö och hållbar utveckling kan vara en del av konceptet.

Den modell som regeringen föreslår för användning av de medel som den svenska staten kommer att erhålla innebär, som redovisats, att de 45 miljoner kronor som är Sveriges andel av det som finns kvar av medlen skall tillföras Nutek direkt, dvs. ej via anslag, för att användas under de kommande fem åren för genomförande av avtalet. En fråga som kan ställas i detta sammanhang är huruvida förfarandet kan anses förenligt med de principer om brutto-redovisning som finns i lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen). Bruttoredovisningsprincipen, som innebär att statens inkomster och utgifter

skall tas upp var för sig på statsbudgeten, kommer till uttryck i bl.a. 17 § i budgetlagen, där det sägs att statens inkomster och utgifter skall budgeteras och redovisas brutto på statsbudgeten. Kontakt har tagits med kansliet hos finansutskottet, som har budgetlagen inom sitt ansvarsområde, för att efterhöra synpunkter i frågan. Uppfattningen är där att bruttoredovisning hade varit lämplig ur logisk synvinkel. I avtalet mellan regeringarna stadgas att finansieringen av det femåriga programmet skall ske med de medel som stiftelsen överlämnat till den svenska staten respektive den norska staten i samband med avvecklingen av stiftelsen. Om bruttoredovisningsprincipen skulle tillämpas skulle de aktuella medlen anvisas Nutek över statsbudgeten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är önskvärt att det svensk-norska näringslivssamarbete som har bedrivits inom ramen för Svensk-Norsk Industrifond kan föras vidare i nya former som är bättre anpassade till de behov som för närvarande föreligger. De medel som tidigare har anvisats på statsbudgeten i syfte att främja samarbete mellan Sverige och Norge bör även framöver användas för detta ändamål. Utskottet menar vidare att utformningen och organiseringen av den framtida verksamheten som den kommer till uttryck i det avtal som har ingåtts mellan Sveriges regering och Norges regering förefaller ändamålsenlig. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet förslagen i propositionen.

I motion 2003/04:N20 (kd) förordas, som redovisats, att propositionen skall avslås av riksdagen och att de aktuella medlen i stället skall användas för att generellt stärka riskkapitalförsörjningen till företag i Sverige. Utskottet finner detta förslag uteslutet. Även om det formellt skulle vara möjligt att den svenska staten skulle kunna erhålla den svenska andelen av fondens kvarvarande medel, betraktar utskottet det som ytterst anmärkningsvärt om Sverige skulle ta avstånd från det framförhandlade avtalet. Med detta avstyrker utskottet den nämnda motionen.

När det slutligen gäller frågan om förslaget i propositionen är förenligt med budgetlagen noterar utskottet att från rent principiell synpunkt hade bruttoredovisning varit att föredra. Under rådande omständigheter är utskottet dock berett att tillstyrka förslaget.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstagande har föranlett följande reservation.

Näringslivssamarbete med Norge

av Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

- a) Riksdagen avslår proposition 2003/04:139. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:N20 yrkandena 1 och 2.
- b) Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:N20 yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser – i likhet med vad som anförs i motion 2003/04:N20 (kd) – att propositionen skall avslås. Detta innebär dock självfallet inte att jag är negativ till samarbete mellan företag i Sverige och i Norge, utan jag anser att det finns all anledning att bejaka allt tänkbart utbyte som sker mellan länderna. Däremot ställer jag mig avvisande till att Sverige skall ingå ett avtal med den norska staten i vilket det beskrivs hur samarbetsprojekt och handelsutbyte mellan små och medelstora företag skall stimuleras i gränsregionerna till Norge. Ett antal utvärderingar, inte minst på regionalpolitikens område, visar att medel som kringgärdas av många begränsningar – geografiska, branschmässiga osv. – gör ringa nytta.

Den ekonomiska politiken måste ge stabila, goda och förenklade villkor för fler och växande företag. Det behövs ett bättre företagsklimat med enklare regelverk som går att överblicka för den enskilde, sänkta skatter på arbete, en ökad tillgång till riskvilligt kapital och en god infrastruktur.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att Svensk-Norsk Industrifond skall avvecklas. Det belopp som den svenska staten erhåller vid avvecklingen skall användas till att öka de statliga insatserna på riskkapitalområdet.

Jag är medveten om de speciella omständigheter som gäller i den här frågan, på grund av avtalet mellan Sveriges och Norges regeringar och upplösningen av fonden. Detta är dock något som bör gå att hantera i fortsatta förhandlingar mellan de båda regeringarna.

Ytterligare en faktor som talar för att propositionen bör avslås är att det förfarande som regeringen föreslår inte står i överensstämmelse med de principer om bruttoredovisning som gäller enligt budgetlagen.

Sammanfattningsvis bör riksdagen alltså avslå propositionen och genom ett tillkännagivande anmoda regeringen att vidta åtgärder i enlighet med vad som anförts. Därmed blir den nämnda motionen tillgodosedd och tillstyrks.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande.

Näringslivssamarbete med Norge

av Ingegerd Saarinen (mp), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m), Krister Hammarbergh (m), Nyamko Sabuni (fp) och Anders Sjölund (m).

Vi kan se att det finns fog för de resonemang som förs i den aktuella motionen 2003/04:N20 (kd), men att ta avstånd från det framförhandlade avtalet skulle i nuläget vara anmärkningsvärt och inte stå i proportion till avtalets dignitet. Därför tillstyrker vi propositionen. Dock vill vi något kommentera hanteringsprocessen när det gäller propositionen om Svensk-Norsk Industriefond. I praktiken innebär förfarandet att utskottet och riksdagen ställs inför fullbordat faktum. Regeringen har med den norska regeringen förhandlat fram ett avtal som riksdagen har att acceptera eller förkasta. Därmed blir behandlingen i riksdagen en formsak.

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2003/04:139

1. Riksdagen godkänner avtalet mellan Sveriges regering och Norges regering om ändring av protokoll om upprättande av en fond för svensk-norskt industriellt samarbete (avsnitt 4).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att på det sätt som beskrivs ta emot de medel som erhålls från Svensk-Norsk Industrifond och att använda dessa medel i enlighet med ovan nämnda avtal (avsnitt 4).

Motionen

2003/04:N20 av Lars Lindén m.fl. (kd):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om att tillträda avtalet mellan Sverige och Norge om ändring av protokoll om upprättande av en fond för svensk-norskt industriellt samarbete.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att på det sätt som beskrivs i propositionen använda de medel som erhålls från Svensk-Norsk Industrifond.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de medel som svenska staten erhåller från Svensk-Norsk Industrifond.